

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет Педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра Теорії і методики початкової освіти

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни
ОСВІТНІЙ МЕНЕДЖМЕНТ
підготовки магістрів
спеціальності **013 Початкова освіта**
освітньо-професійної програми **Початкова освіта**

Силабус навчальної дисципліни «Освітній менеджмент» підготовки магістра, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 013 Початкова освіта, за освітньою-професійною програмою Початкова освіта.

Розробник: Десятник Катерина Володимирівна, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти, кандидат педагогічних наук.

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри теорії і методики початкової освіти

протокол № 1 від 31 серпня 2021 р.

Завідувач кафедри:

(Пріма Р.М.)

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Денна форма

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка 013 Початкова освіта Початкова освіта Магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150 / 3		Рік навчання – 1-ий
		Семестр – 2-ий
ІНДЗ: €		Лекції – 24 год.
		Практичні (семінарські) – 26 год.
		Самостійна робота – 90 год.
	Консультації – 10 год.	
	Форма контролю: екзамен	

Заочна форма

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка 013 Початкова освіта Початкова освіта Магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150 / 3		Рік навчання – 1-ий
		Семестр – 2-ий
ІНДЗ: €		Лекції – 12 год.
		Практичні (семінарські) – 10 год.
		Самостійна робота – 110 год.
	Консультації – 18 год.	

II. Інформація про викладача

ППП Десятник Катерина Володимирівна

Науковий ступінь кандидат педагогічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри теорії і методики початкової освіти

Контактна інформація 050-960-82-77, k.desyatnyk@gmail.com

Desyatnyk.Kateryna@vnu.edu.ua

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

На сучасному етапі розвитку освіти України значне місце посідає врахування в управлінні закладами й установами освіти ринкових відносин. Важливим в умовах реорганізації системи управління, фінансування і менеджменту освіти шляхом децентралізації, дерегуляції, переході до

інституційної, академічної і фінансової автономії освітніх закладів є усвідомлення студентами необхідності активно застосовувати наукові засади менеджменту в освіті та менеджменту освітніх інновацій в управлінні соціально-педагогічними системами, якими є заклади освіти. Програма курсу «Освітній менеджмент» дозволяє магістрам отримати системні знання в галузі педагогічного менеджменту та управління освітніми організаціями.

Програма навчальної дисципліни «Освітній менеджмент» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 013 Початкова освіта.

2. Пререквізити. Постреквізити

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни реалізуються на основі тісних зв'язків з фаховими дисциплінами: «Педагогіка загальна», «Педагогічна майстерність», «Конфліктологія та девіантологія», «Гуманізація та технологізація виховного процесу у закладі вищої освіти».

Дисципліни, для вивчення яких потрібні знання і уміння з курсу «Освітній менеджмент» є: «Педагогічна компаративістика», Виробнича (педагогічна практика).

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Освітній менеджмент» є формування у магістрантів системи знань і вмінь у галузі управління освітою, зокрема закладом загальної середньої освіти.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Освітній менеджмент» є:

- засвоєння майбутніми фахівцями початкової освіти теорії управління освітою, зокрема на рівні закладу загальної середньої освіти;
- оволодіння основами здійснення управлінського циклу;
- навчити студентів аналізувати проблеми управління освітніми закладами;
- удосконалення навичок у студентів самостійної роботи, спрямованої на поглиблення, розширення теоретико-методичної та практичної підготовки;
- формувати чітке бачення професійних обов'язків учителя, методиста, директора, заступника директора освітнього закладу;
- організувати самостійну роботу магістрів із вивчення теорії та практики управління освітніми системами з використанням літератури з менеджменту та педагогічного менеджменту;
- розвивати професійні якості майбутніх фахівців, їх управлінську культуру та лідерські якості.

4. Результати навчання (компетентності)

В процесі вивчення навчальної дисципліни студенти повинні оволодіти фаховими і загальними компетентностями.

<p>Загальні компетентності (ЗК)</p>	<p>ЗК 02. Світоглядна. Здатність описати широке коло об'єктів та процесів на основі глибоких знань і розуміння широкого кола філософсько-світоглядних питань; набуття гнучкого мислення, відкритість до застосування знань та компетентностей у широкому діапазоні можливих місць роботи та повсякденному житті; система досвіду творчо мислити; здатність розв'язувати велике коло проблем та завдань.</p> <p>ЗК 03. Громадянська. Активна громадянська позиція та інтегрованість у сучасне суспільство; вміння обґрунтовувати і відстоювати власну думку, реалізовувати власні рішення та ідеї; професійна поведінка, дотримання етичних принципів як з точки зору професійної чесності, так і з позиції розуміння можливого впливу на соціальну сферу; якість та етичні зобов'язання, знання стандартів, необхідних для наукового дослідження й публікування, зокрема правова обізнаність та інтелектуальна чесність.</p> <p>ЗК 04. Комунікативна. Здатність до ефективного комунікування та до представлення складної комплексної інформації у стислій формі усно й письмово, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології, відповідні терміни. Володіння професійною науковою термінологією; вміння спілкуватися з непрофесіоналами галузі; спроможність передачі висновків, знань і міркувань аудиторії фахівців і неспеціалістів.</p> <p>ЗК 05. Культурна. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, різноманітність та мультикультурність у суспільстві. Здійснювати професійну діяльність за принципами толерантності, безоціночності іншої особистості; вирішувати конфліктні ситуації і надавати підтримку в нових, проблемних і кризових ситуаціях.</p> <p>ЗК 06. Соціальна. Здатність до взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, вміння виявляти ініціативу. Здатність до роботи в колективі, співпраці з колегами, вміння попереджати і конструктивно вирішувати конфліктні ситуації; здатність до встановлення продуктивних зв'язків з іншими людьми, зокрема щодо обміну досвідом (емоційним, соціальним, практичним тощо), виявляти емпатію, повагу до індивідуальних особливостей особистості.</p> <p>ЗК 07. Лідерська. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети, створення команди односторонців; уміння в статусі керівника групи організувати діяльність, ухвалювати оптимальні організаційно-управлінські рішення, сприймати, аналізувати й реалізовувати управлінські інновації в професійній діяльності.</p> <p>ЗК 08. Підприємницька. Здатність генерувати нові ідеї, виявляти та розв'язувати проблеми, проявляти ініціативу та підприємливість; здатність до самопрезентації результатів своєї професійної діяльності, до керування власною кар'єрою.</p>
<p>Фахові компетентності (ФК)</p>	<p>ФК 02. Мовленнєва. Вправне володіння різновидами мовної поведінки в різних сферах професійної комунікації, у ситуаціях запобігання та врегулювання конфліктів, створення іміджу суб'єктів комунікативної діяльності; володіння комунікативними, риторичними, стилістичними і мовними нормами, прийнятими в різних сферах професійної комунікації.</p> <p>ФК 03. Аналітична. Здатність кваліфіковано аналізувати і критично осмислювати психолого-педагогічну та методичну інформацію для самостійного вирішення науково-дослідних і практичних завдань у сфері організації та управління початковою освітою. Володіння методикою порівняльного історичного і типологічного аналізу; вміння визначити місце і</p>

	<p>своєрідність освітніх систем різних країн.</p> <p>ФК 05. Інноваційна. Здатність формулювати нові гіпотези та наукові задачі в галузі організації та управління початковою освітою на різних рівнях (місцевому, регіональному, загальнодержавному); на основі аналізу наукових досягнень та стану розвитку початкової освіти в країні та світі, обирати стратегічні напрями її розвитку; використовувати відповідні методи для розв'язання існуючих проблем та вдосконалення якості початкової освіти.</p>
<p>Програмні результати навчання (ПРН)</p>	<p>ПРН 1. Здатність демонструвати глибокі знання в галузі педагогічних наук та використання їх методів у різних видах наукової та педагогічної діяльності. Знання правових та етичних норм, які регулюють міжособистісні відносини у професійних колективах. Сформованість світоглядних позицій і переконань у пріоритетності завдань початкової освіти для формування особистості та прогресивного розвитку суспільства.</p> <p>ПРН 2. Здійснювати самостійну науково-дослідницьку діяльність, вивчати, узагальнювати і проваджувати в навчальний процес нові форми, методи і технології навчання та досягнення сучасної теорії управління;</p> <p>ПРН 3. Здатність виявити уміння та компетенції для забезпечення ефективної підготовки фахівців початкової освіти, а також усвідомити нерозривність єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі; стресостійкість.</p> <p>ПРН 4. Здатність продемонструвати глибокі знання та розуміння основних теоретичних дисципліни в обсязі, необхідному для розв'язання професійних науково-дослідницьких і науково-педагогічних завдань; загальноосвітніх та педагогічних дисциплін; сучасних технологій професійної педагогічної освіти. спроможність самостійно проводити науково-дослідницьку роботу, пов'язану з організацією й управлінням закладами освіти.</p> <p>ПРН 6. Уміння організовувати та ефективно управляти освітнім процесом у системі професійної педагогічної підготовки та взаємодією між його учасниками. Володіння вміннями зі складання робочих програм, ведення документації, планування та методичної роботи у сфері професійної педагогічної підготовки. Готовність і здатність до продукування творчих ідей професійного характеру.</p> <p>ПРН 7. Здатність брати відповідальність за власну стратегію професійної поведінки, результати своєї професійної діяльності та діяльності підлеглих. Здатність до постійного професійного вдосконалення в умовах інформаційного середовища (підвищення рівня іншомовної та ІКТ-компетенції).</p> <p>ПРН 10. Уміння підвищувати власний професійний рівень, вдосконалювати кваліфікацію; логічно будувати педагогічний процес. Уміти аналізувати досвід роботи, здійснювати самоконтроль, самооцінку, саморегуляцію, виділяти та долати недоліки в професійній діяльності.</p>

5. Структура навчальної дисципліни

Денна форма

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1.						
Теоретичні основи освітнього менеджменту						
Тема 1. Історичні аспекти розвитку менеджменту як науки	12	2	2	8	–	ІРС/2
Тема 2. Загальні засади освітнього менеджменту	12	2	2	8	–	ІРС/2
Тема 3. Структура державних органів управління освітою	14	2	2	8	2	ІРС/2
Тема 4. Менеджер освітніх організацій	14	2	2	8	2	ДС/3
Тема 5. Менеджмент закладу загальної середньої освіти	12	2	2	8	–	ІРС/3
Тема 6. Загальні функції управління	12	2	2	8	–	ІРС/3
Разом за змістовим модулем 1	76	14	12	48	4	15
Модульна контрольна робота № 1						Т/30
Змістовий модуль 2.						
Проблеми управління освітнім закладом в сучасних умовах						
Тема 7. Прийняття управлінських рішень керівником освітньої організації	12	2	2	6	2	ІРС/3
Тема 8. Мотивація діяльності працівників освітнього закладу	12	2	2	6	2	ІРС/3
Тема 9. Організація ефективної взаємодії в освітніх організаціях	10	2	2	6	–	ІРС/3
Тема 10. Зміст та основні види конфліктів, їх запобігання в освітніх організаціях	12	2	2	6	2	ІРС/3
Тема 11. Науково-методична робота в закладі загальної середньої освіти	8	–	2	6	–	ІРС/3
Тема 12. Система забезпечення якості освіти	10	2	2	6	–	ІРС/3
Тема 13. Маркетинг в системі освіти	10	2	2	6	–	ІРС/3
Разом за змістовим модулем 2	74	10	14	42	6	21
Модульна контрольна робота № 2						Т/30
ІНДЗ						ІНДЗ/4
Усього годин/балів	150	24	26	90	10	100

Заочна форма

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1.						
Теоретичні основи освітнього менеджменту						
Тема 1. Історичні аспекти розвитку менеджменту як науки	8	–	–	8	–	
Тема 2. Загальні засади освітнього менеджменту	10	2	–	8	–	
Тема 3. Структура державних органів управління освітою	12	–	2	8	2	ІРС/7
Тема 4. Менеджер освітніх організацій	12	–	2	8	2	ДС/7
Тема 5. Менеджмент закладу загальної середньої освіти	12	2	–	8	2	
Тема 6. Загальні функції управління	14	2	2	8	2	ІРС/7
Разом за змістовим модулем 1	68	6	6	48	8	21
Модульна контрольна робота № 1						Т/30
Змістовий модуль 2.						
Проблеми управління освітнім закладом в сучасних умовах						
Тема 7. Прийняття управлінських рішень керівником освітньої організації	12	2	–	8	2	
Тема 8. Мотивація діяльності працівників освітнього закладу	12	2	–	8	2	
Тема 9. Організація ефективної взаємодії в освітніх організаціях	12	–	2	8	2	ІРС/7
Тема 10. Зміст та основні види конфліктів, їх запобігання в освітніх організаціях	10	–	–	8	2	
Тема 11. Науково-методична робота в закладі загальної середньої освіти	14	–	2	10	2	ІРС/7
Тема 12. Система забезпечення якості освіти	12	2	–	10	–	
Тема 13. Маркетинг в системі освіти	10	–	–	10	–	
Разом за змістовим модулем 2	82	6	4	62	10	21
Модульна контрольна робота № 2						Т/30
ІНДЗ						ІНДЗ/5
Усього годин/балів	150	12	10	110	18	100

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, П – презентація, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Тема
1	Ознайомитись з основною термінологією з навчального курсу.
2	Визначити модель ідеального менеджера/керівника ЗНЗ, враховуючи якості, що входять до таких груп: громадсько-політичні; професійно-педагогічні; ділові; морально-психологічні; мовноетичні.
3	Ознайомитись та проаналізувати структуру та зміст програми розвитку освітнього закладу, особливості складання.
4	Ознайомитись та проаналізувати структуру та зміст річного плану роботи освітнього закладу, особливості складання.
5	Ознайомитись із статутом навчального закладу, проаналізувати його структуру, основні розділи.
6	Ознайомитись з орієнтованими посадовими інструкціями директора школи, заступника директора з навчально-виховної роботи, заступника директора з виховної роботи, заступника директора з наукової роботи, адміністративно-господарської роботи; здійснити їх аналіз
7	Ознайомитись із Законом України «Про освіту» від 05.09.2017, Законом України «Про загальну середню освіту», Концепцією «Нова українська школа», Професійним стандартом «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», Програмою сертифікації учителів початкової школи.
8	Ознайомитись з документами, що регламентують організацію роботи освітнього закладу
9	Проаналізувати Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти
10	Проаналізувати Типове положення про атестацію педагогічних працівників України, Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників

IV. Політика оцінювання

1. Політика викладача щодо студента: пропущення лекційних та практичних занять дозволяється лише за наявності поважної причини, засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю.

2. Політика щодо академічної доброчесності: жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

3. Політика щодо дедлайнів та перескладання: пропущені практичні, семінарські заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні „2”, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю. Пропущені модульні контрольні роботи складаються до підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.

4. Студенти можуть пройти онлайн кукурс на освітній платформі EdEra, «Управління школою. Практикум». Представлення сертифікату дозволяє зарахувати модульний контроль.

5. Виконання групового (командного) проєкту «Бізнес-план з надання послуг в сфері освіти» дозволяє зарахувати модульний контроль.

V. Підсумковий контроль

Види контролю: поточний, підсумковий. Методи контролю: експрес-контроль підготовки до заняття, виконання домашніх завдань, поточне опитування, оцінка роботи протягом практичного заняття, оформлення результатів самостійної роботи, доповіді, тестування.

Форма контролю: екзамен, тестові завдання.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82–89	Дуже добре
75-81	Добре
67 -74	Задовільно
60-66	Достатньо
1–59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Барабаш Ю.Г. Пріма Р.М., Барабаш Ц.Й. Освітній менеджмент: навч. посібник. Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2014. 448с.

2. Барабаш Ю.Г. Пріма Р.М., Барабаш Ц.Й. Основи внутрішкільного управління: навч.-метод. Посібник. Луцьк: ВРВ «Вежа» ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. 439с.

3. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. – Київ, Державна служба якості освіти, 2019. 240 с.

4. Григораш В. В. Настільна книга заступника директора школи з навчально-виховної роботи. Харків : Вид. група «Основа», 2008. – 304 с.

5. Григораш В. В. Організація діяльності керівника школи. Харків : Вид. група «Основа», 2011. 224 с.

6. Калініна Л. Управління загальноосвітнім навчальним закладом із використанням інформаційних технологій. *Рідна школа*. 2009. № 11. С. 18-26.

7. Калініна Л., Калініна Г. Культура як цивілізаційний феномен в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом. *Освіта і управління*. 2010. № 2-3. С. 70-78.

8. Карамушка Л. М. Психологія освітнього менеджменту : навч. посібник.

Київ : Либідь, 2004. 424 с.

9. Кулаченко О. В. 105 схем і таблиць: Заступнику директора та вчителю початкової школи . Харків: Вид. група «Основа», 2009. 112 с.

10. Лунячек В. Е. Педагогічний менеджмент : навч. посіб. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2014. 512 с.

11. Мармаза О.І. Менеджмент в освіті: дорожня карта керівника. Харків : Вид. група «Основа», 2007. 448с.

12. Мармаза О.І. Менеджмент в освіті: секрети успішного управління. Харків : Вид. група «Основа», 2005. 176 с.

13. Методична робота вчителя початкових класів / упоряд. О. Б.Полєвікова. 2-ге вид. Харків: Вид. група «Основа», 2012. 320 с.

14. Настільна книга заступника директора в початковій школі / уклад. Іванова Г.Ж. – Харків : Вид. група «Основа», 2009. – 395с.

15. Наука управління загальноосвітнім навчальним закладом: навчальний посібник / Т.М. Десятов, О.М.Коберник, Б.Л.Тевлін, Н.М.Чепурна. Харків : Вид. група «Основа», 2003. 240с.

16. Семез А. А. Менеджмент в освіті: навч. посіб. Кіровогр. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. Кіровоград, 2011. 167 с.

17. Сучасний керівник навчального закладу – менеджер освіти. Тернопіль: Астон, 2003. 344с.

18. Управління навчальним закладом : навчально-методичний посібник: у 2-х ч.1. Абетака менеджера освіти / В. В. Григоращ, О. М. Касьянова, О. І. Мармаза та ін. Харків : Веста, Вид-во «Ранок», 2004. – 160 с.

19. Управління навчальним закладом : навчально-методичний посібник: у 2-х ч.1. Ключ до професійного успіху / В. В. Григоращ, О. М. Касьянова, О.І.Мармаза та ін. Харків: Веста, Вид-во «Ранок», 2004. 152 с.

20. Шоробура І. М. Педагогічний менеджмент :(курс лекцій). Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Кам'янець-Подільський : [Видавець Зволейко Д. Г.], 2010. 190 с.

Додаткова

1. Закону України «Про освіту» № 2145-19 від 05.09.2017. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

2. Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти. : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_174

3. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі (2020) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#n10>

4. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт. : М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін. ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ : УЦОЯО, 2019. 439 с.

5. Положення про сертифікацію педагогічних працівників. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#Text>
6. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#n114>
7. Програма тестування вчителів початкової школи. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/631/63198/teachers-program.pdf>
8. Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». URL: <https://cutt.ly/fRUrnfx>
9. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. Київ : Український фонд «Благополуччя дітей», 2018. 56 с.
10. Безпечна і дружна до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В. Пономаренко, Т. Воронцова, О. Сакович та ін. Київ : Алатон, 2020. 64 с. URL: <https://cutt.ly/2Rm59JS>
11. EdEra. URL : <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EDERA-PROSVITCENTER+SM101+sm101/about>.
21. Електронний курс «Освітній менеджмент». URL: <http://194.44.187.60/moodle/course/view.php?id=294>
22. Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах загальної середньої освіти. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/77685/
23. Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/11/30/nakaz%201480.pdf>
24. Про затвердження Порядку проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-19#Text>
25. Професійний стандарт за професією «Керівник закладу загальної середньої освіти». URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/08/profesiyniy-standartkerivnik.pdf>